

”Emme anna pahan toistua” – Kokemuksia ja ajatuksia uudelleenrakennetusta Hiroshimasta

Ensimmäisestä Japanin-matkastani on kulunut lähes seitsemän vuotta, mutta Hiroshimassa kesällä 2010 vietetyt päivät tekivät minuun lähtemättömän vaikutuksen. Elokuun kuudentena päivänä vuonna 1945 Hiroshiman yllä räjähti Yhdysvaltojen määräämä atomipommi, jonka seurauksena kaiken kaikkiaan yli 140 000 ihmistä kuoli. Hiroshima on onnistunut nousemaan tuhkasta ja kasvamaan yli miljoonan asukkaan moderniksi kaupungiksi ja UNESCO:n maailmanperintökohteeksi. Nyt käyn läpi vanhaa matkapäiväkirjaani ja palaan noihin muistoihin ja ajatuksiin uudelleen.

Vielä muutaman viikon totuttelunkin jälkeen tukahduttavan kostea, sadekauden keskelle osuva heinäkuinen helle unohtui kokonaan kun saavuin ystäväni kanssa rauhanpromenadiksi nimettyä katua pitkin Hiroshiman rauhanpuiston keskellä sijaitsevan kenotafin eli muistohaudan luokse. Kaarevan, muinaista asuntoa muistuttavan ja Kenzo Tangen suunnitteleman muistomerkin keskellä on kivipaasi, johon on kaiverrettu kaikkien atomipommin välittömien ja hitaampien vaikutusten seurauksena henkensä menettäneiden nimet kansallisuudesta riippumatta. Vuonna 2015 nimiä oli yhteensä 297 684. Monumentin kaarevan muodon on tarkoitus suojata uhrien sieluja sateelta ja muilta luonnonvoimilta ja siihen on kaiverrettu ”**安らかに眠って下さい 過ちは 繰り返ませぬから**”. Tekstin englanninkielinen käännös ”Let all the souls here rest in peace for we shall not repeat the evil.” on sisällytetty erilliseen tietolaattaan, ja suomeksi se kääntyisi kutakuinkin näin: ”Levätkööt kaikki täällä olevat sielut rauhassa, sillä emme anna pahan toistua.”

Rauhanpuiston hiljaiset muistot

Muistan yhä elävästi minut vallanneen tunteen, kun näin suoran linjan rauhanpuiston läpi ja sen varrella sijaitsevat eri kohteet; oli omituista kävellä samalla maaperällä, joka vuosikymmeniä aikaisemmin oli revennyt ja palanut karrelle, ja joka nyt toimi symbolisena hautana niin monille. Tuntui kamalan epäkunnioittavalta edes ottaa kuvia monumentista, ja ainoat kuvani siitä ovatkin vinoja ja epätarkkoja. Ei tehnyt mieli puhuaakaan, sillä tunsin harteillani muistojen painon ja sodan kauhut, joita en edes itse ollut kokenut. Atomipommin putoamisen neljäntenä muistopäivänä vuonna 1949 päätettiin, että koko Nakajimana tunnettu alue muutettaisiin rauhanpuistoksi ja muistutukseksi siitä, ettei vastaavaa enää koskaan pääsisi tapahtumaan – tästä ajatuksesta kielii myös muistohaudan teksti. Hanke valmistui vuonna 1954 ja kaiken kaikkiaan alueella on lähes 60 erilaista kohdetta tai muistomerkkiä. Näistä ikonisin on epäilemättä atomipommikupolina tunnetut entisen kauppakamarin ja messukeskuksen pystyssä seisovat rauniot, jotka luovat voimakkaan kontrastin muuten moderniin kaupunkikuvaan aivan Hiroshiman keskustassa.

Vuodesta 1964 saakka palanut rauhanliekki, lasten muistomerkki rauhalle sekä rauhankello lukeutuvat samoin puiston kuuluisimpiin ja vaikuttavimpiin rauhansymboleihin. Pieni kivitemppeli rauhankelloineen ja lootuslampineen rakennutettiin vuonna 1964. Kellon pinnalle on kaiverrettu maailmankartta ilman rajoja ja kelloa suojaa neljällä pylväällä seisova kivinen kaareva katos, joka edustaa maailmankaikkeutta. Lasten muistomerkki rauhalle puolestaan rakennutettiin säteilyn

vuoksi leukemiaan kuolleen Sadako Sasakin sekä muiden atomipommin lapsiuhrien muistolle ja se valmistui vuonna 1958. Japanilaisessa kulttuurissa 1000 paperisen origamikurjen taittelun uskotaan toteuttavan toiveita, ja niin Sadakokin alkoi sairaalassa taitella paperikurkia parantuakseen. Sadako kuoli kuitenkin vain 12-vuotiaana, ja paperikurkimotiivi näkyy itse muistomerkinä sekä siinä, että kuka tahansa voi

lähettää tai tuoda paikalle omat paperikurkensa. Koska paperikurkia on vuosien saatossa kertynyt miljoonia ja taas miljoonia, siivotaan vanhat aina välillä pois.

Paperikurjista puheen ollen, minulla on edelleen eräällä kiitolaisella bussipysäkillä vanhalta rouvalta saamani paperikurki, jonka hän taitteli onnea ja terveyttä tuottavaksi muistoksi minulle ja ystävälleni. Välillämme oli valtava kielimuuri, sillä osasin tuolloin japania vain muutaman sanan ja yleisimpiä fraaseja, eikä rouvakaan juuri osannut englantia. Ajatus tuli kuitenkin selväksi ja kiitimme bussiin noustessamme rouvaa vielä mahdollisimman sydämellisesti.

Inhimillisen hädän ja kärsimyksen kasvot

Muistohaudalla minut vallannut pysäyttävän hiljaisuuden tunne vahvistui rauhanmuseossa.* Itä-rakennuksen näyttely kertoo Hiroshimasta ennen ja jälkeen atomipommin pudottamisen ja pää-rakennuksen näyttely kertoo valokuvien ja muiden historiallisten artefaktien kautta tapahtumien kulusta elokuun kuudentena päivänä vuonna 1945. Iskussa kuoli lähinnä siviilejä ja se teki kaikesta vielä karumpaa. Museon kyltit ja kuvat näyttävät seinille palaneet uhrien varjot ja heille kuuluneet esineet tuovat humanitaarisen tuskan ja kauhun lähelle. Vain kolme päivää myöhemmin toinen atomipommi pudotettiin Nagasakiin. Kaikki meistä ovat varmasti jossain vaiheessa peruskoulua tai myöhempiä opintojaan kulleet molemmista iskuista ja Japanin armeijan antautumisesta pakon edessä toisen pommin pudottua, mutta kirjasta luettuna ja oppitunneilla kerrottuna ihmisten hädän ja kärsimyksen laajuutta on lähes mahdoton hahmottaa kokonaisperspektiivissä. Sodista ja niiden uhreista tulee helposti jonkinlaista harmaata massaa, joka tulee todelliseksi ja saa kirjaimellisesti kasvot tämän kaltaisissa museoissa. Uhreille kuuluneet esineet koskettavat syvältä, ja eräällä näytöllä uhrien kasvot ja nimet ilmestyvät ja katoavat toisten ilmestyessä taas näkyviin.

Juuri tämä tavallisten ihmisten kärsimys ja kokonaisen kaupungin tuhoaminen maan tasalle lähes silmänräpäyksessä tuntuu niin vaikealta käsittää. Rauhanmuseo muistuttaa kuitenkin samalla, etteivät japanilaisetkaan olleet vain sodan uhreja. Japanilaiset joukot pitivät yllä tiettyä kauhun tasapainoa valloittamillaan alueilla ennen ja jälkeen toisen maailmansodan mm. joukkomurhien, näännäyttämisen ja ihmiskokeiden sekä pakkotyön keinoin. Niissä tapauksissa, joissa sotarikoksiin ja julmuuksiin on myöhemmin otettu virallisesti kantaa, ovat anteeksipyyntöt ja mahdolliset kompensatioyrytykset jääneet usein pinnallisiksi ja pikemminkin symbolisiksi kädenojennuksiksi, jotka eivät ole olleet uhrien tai heidän omaistensa näkökulmasta riittäviä ja joita on kritisoitu myös muilta tahoilta.

Hiroshima nyt ja tulevaisuudessa?

Olisi kiinnostavaa nähdä, millaisia ajatuksia ja tunteita vierailu minussa tänä päivänä herättäisi. Ellei tietäisi koko kaupungin tuhoutuneen lähes täysin vain noin 70 vuotta sitten, ei sitä välttämättä huomaisi kaupunkikuvasta juuri muualla kuin puiston alueella tai kaupungin motosta "City of Peace", rauhan kaupunki. Katumuusikot soittavat päärautatieaseman edustalla ja Shinkansen-luotijunat viilettävät ohi yli 300 kilometrin tuntivauhtia, ihmiset kiihuhtavat töihin ja taas takaisin; milloin minnekin. McDonalds'in ja läpi vuorokauden palvelevien sekatarakauppojen neon-väreissä hohtavat kyltit loistavat yöt ja päivät. Elämä jatkuu, mutta rauhanpuistossa korostuu muistojen ja maiseman hiljaisuus, kauneus ja tyyneys.

Hiroshima ei tule unohtamaan kipeää menneisyyttään eikä se halua muunkaan maailman unohtavan. Kaupunki on pystynyt nousemaan täydellisen hävityksen tuhkista ja rakentamaan itsensä ja yhteisöllisyytensä uudelleen. Rauhanpuisto kaikkine muistomerkkeineen seisoo modernin kaupunkimaiseman keskellä ja kahden joen ympäröimänä merkinä tapahtuneesta ja samalla muistutuksena koko ihmiskunnalle. Vaikka henkeni tuntui tuolloin seitsemän vuotta sitten salpautuvan menneisyyden ja inhimillisen kärsimyksen painosta puistoon astuessani, oli ilmassa

samalla kuitenkin myös jotain muuta, jotain kevyempää; toivoa ja uskoa ihmisiin ja toisenlaiseen tulevaisuuteen – tulevaisuuteen ilman ydinaseita.

Kirjoittaja on viittä vaille valmis filosofian maisteri. Tähän päivään mennessä hän on käynyt Japanissa kolmesti, mutta kokee silti saaneensa maasta vain pintaraapaisun.

* Museon itä rakennus on ollut remontissa syksystä 2014 ja sen on tarkoitus aueta jälleen yleisölle tämän vuoden maaliskuussa. Tämän jälkeen remontti jatkuu päärakennuksen puolella, ja koko remontin pitäisi olla valmis vuoteen 2018 mennessä. Museo on remontista huolimatta auki yleisölle ja näyttelyt vuorottelevat väliaikaisesti rakennuksissa.

Lähteet:

Hiroshima Peace Site. Hiroshima Peace Memorial Museum WebSite.
<http://www.pcf.city.hiroshima.jp/index_e2.html>

Hiroshiman kaupunki: Paper Cranes and the Children's Peace Monument.
<<http://www.city.hiroshima.lg.jp/shimin/heiwa/crane.html>>

Visit Hiroshima.
<<http://visithiroshima.net/>>

Wikipedia: Japanese war crimes.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_war_crimes>

Japanin ulkoministeriö: Usein kysytyt kysymykset, historia.
<http://www.mofa.go.jp/policy/q_a/faq16.html>